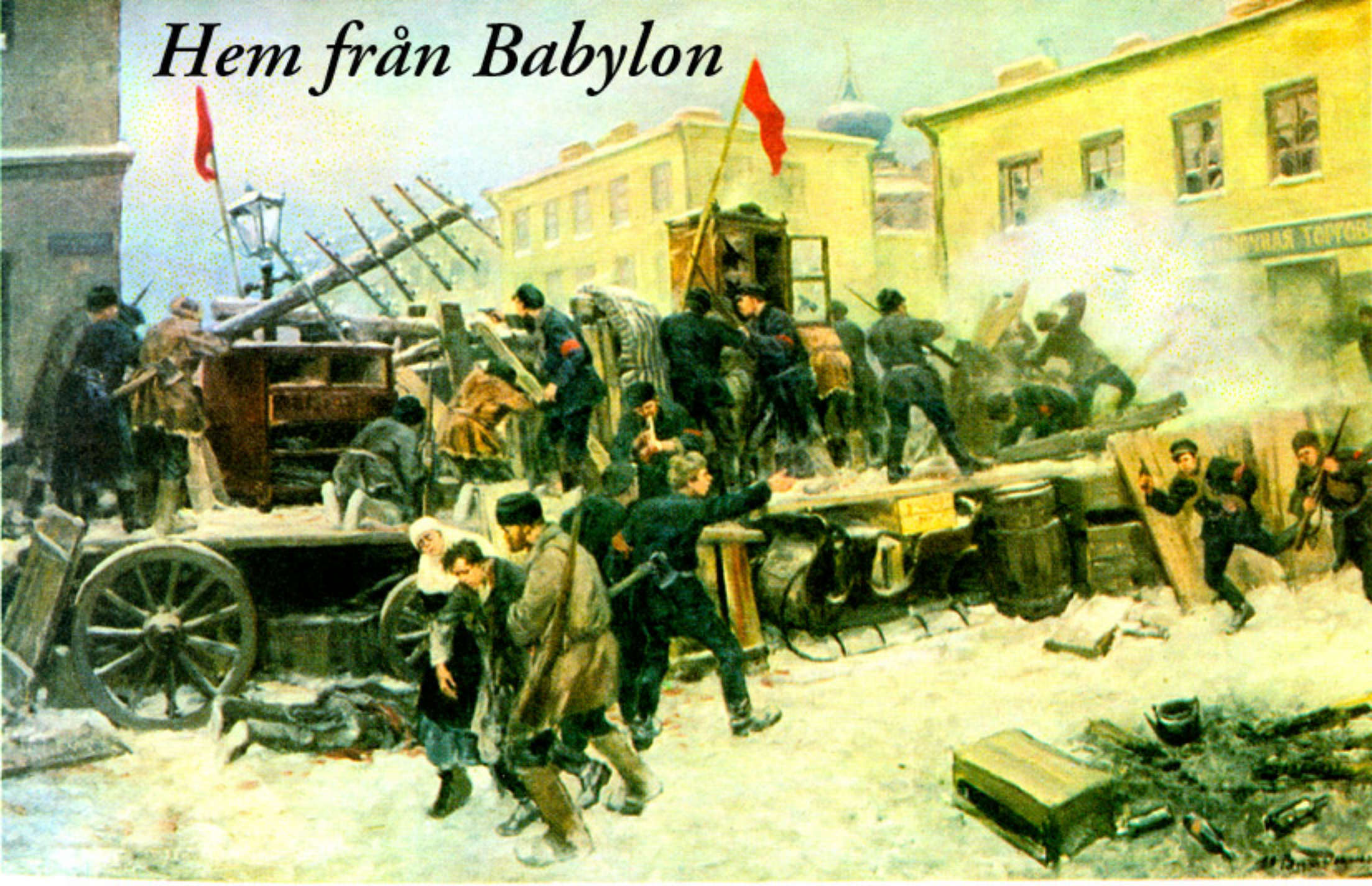

Hem från Babylon

Hem från Babylon

drama i fem akter efter Sigfrid Siwertz

av Christian Lanciai (2008)

Personerna:

John Buttercup, affärsman
Linus Treffenberg, ingenjör
döende patienter
Professor Nabokov
en sköterska, hans hustru
desperata soldater
Britta von Went
hennes mor
Marcelle, erfaren dam
två tanter
en byråkrat
bröllopgäster
Gunborg, Brittias väninna
Bergensfeldt, hennes man
nattklubbsgäster
Ernest Hemingway
Erich Maria Remarque
Cora, erfaren dam
Cesar Lee, rik playboy
direktören
Kalle, springschas

Handlingen försiggår i södra Ryssland, Paris och Mariefred 1918-1923.

Copyright © C. Lanciai 2008

Hem från Babylon

Akt I scen 1. Krutrök och ruiner, explosioner och granater. Totalt kaos.
Två män, den andra i frack, söker skydd bakom en mur medan striderna rasar.

John Vad fan gör du här mitt i revolutionen?
Linus Jag bara hamnade här. Tro inte att det var frivilligt.
John Du måste ändå ha rest hit frivilligt.
Linus Inte till revolutionen. Före.
John Naturligtvis. Men varför stannade du kvar?
Linus Jag hade inget val. Man klär inte skott frivilligt i onödan, och ingenstans är man mera utsatt för godtycklig kanoneld än ute på landsvägarna där flyktinghorderna massakreras för ingenting bara för att de kommer i vägen för skjutgalna psykopater som inte kan annat än skjuta ihjäl vem de än ser.

John Du har lärt dig ducka för kriget. Men varför denna mundering? Är du på väg till en maskerad, har du rymt från en institution eller trodde du dig vara på väg till ett pastoralt cocktailparty?

Linus Jag hade ingenting annat kvar sedan ett kompani plundrare fått visiteringsorder till mina rum. Fracken gick inte på någon av dem. De var allesammans för korta eller för runda. De lämnade mig i fred i kalsongerna och med fracken.

John Med stärkskjorta och vit halsduk?

Linus Det hör ju till. Man kan inte uppträda i frack med mindre. Men vad ville de gökarna med mig egentligen?

John De ville massakrera dig.

Linus Varför det? Vad hade jag gjort?

John Ingenting. Men de hade förlorat en av sina fångar. De behövde fylla en lucka för arkebuseringen. Du råkade gå där. Du var som hittad. Du var på drift. Se det som en heder. Du var bättre än ingen alls.

Linus Jo jag tackar. Hade inte du kommit emellan och den där granaten dessutom hade jag väl ställts upp mot en vägg.

John Du ska vara glad att du kan svenska. Det var det som räddade dig. Hade du inte svurit på ren svenska hade jag inte uppmärksammat dig.

Linus Jag tackar för den uppmärksamheten. Men kanske det hade varit lika bra att jag blivit skjuten ändå.

John Möjligheten kvarstår. Vi är inte ute ur det ännu. Vem är du?

Linus (räcker handen) Linus Treffenberg, misslyckad ingenjör, äventyrare och affärsman.

John (fattar den) John Buttercup från Göteborg, affärsman och äventyrare men inte helt misslyckad ännu.

Linus Vad fick dig att stanna kvar?

John Som alla galna affärsmän trodde jag på bättre tider. Man ger inte upp förrän man förlorat allt, och då börjar man om från början, särskilt om man är jude.

Linus En av dessa köpmänsjudar från Göteborg?

John Bara halv. Min mor var judinna. Min far var affärsman. Här ser du hybriderna.

Linus Angenämt. Hur ska vi ta oss ur klämman?

John Till att börja med föreslår jag att vi hänger samman. Två kan hjälpa varandra bättre än en kan hjälpa sig själv i ett land som detta.

Linus Jag håller med. Vi har kanske mött vår lycka i att ömsesidigt finna en likasinnad kollega.

John Ge inte upp. Har du förlorat allt?

Linus Ja.

John Jag också, men precis när jag förlorat allt fick jag besked om att en faster dött i Amerika som lämnat mig hela sin förmögenhet. Alltså kan jag börja om från början bara jag kommer ut härifrån.

Linus Du stannade kvar för länge.

John Du också.

Linus Ryssland var framtidslandet när jag kom hit. Här behövde byggas vägar och järnvägar och vattenledningar över en hel världsdel. Det var självklart att jag skulle bli miljonär på nolltid, så att jag kunde glädja dem där hemma och bättra på mitt skamfilade rykte. Hemma var jag bara en odåga och parasit som aldrig fick tummen ur röven. Meningen var att jag skulle rehabilitera mig här. Och så bryter en förbannad blodig anarkistisk revolution ut som slår undan benen för världens största land och hela dess framtid. Ärligt talat, mycket ont har jag förtjänat men inte detta och Ryssland ännu mindre.

John Alla stormar går över. Vänta bara. Efter regn kommer alltid solsken. När bolsjevikerna tröttnat på sin anarkistiska självdestruktivitet har de förstört hela landet som det då gäller att bygga upp igen, och då kommer det att behövas ingenjörer.

Linus Om det finns några kvar då. Den bolsjevikiska ordningen kräver ju att allt fint folk skall avlivas, alltså alla med någon kunskap och utbildning. De försöker ju krampaktigt arkebusera varenda aristokrat i hela landet och alla akademiker också. Vem skall sedan bygga upp landet åt dem?

John Det är det jag menar. Vi behövs trots allt.

Linus Om vi överlever.

John Vi ska överleva, Linus. Därför är vi här. Det är vår utmaning. Därför har vi funnit varandra. Hjälp mig upp. Låt oss försöka ta oss ut ur det här kulregnet.

Linus Jag är rädd att den här regnskuren inte går över så snart. (*hjälp honom upp*) Är du sjuk?

John Bara feber. Bara tyfus. Det går över.

Linus Vi måste finna något sjukhus.

John Röda Korset finns överallt. De luktar sig till krig och död och vet att de gör god nytta som dödgrävare om inte som annat. Vi ska nog kunna lukta oss till deras blodlager.

Linus Du är nästan färdig, John.

John Inte riktigt. (*De lyckas ta sig ut tillsammans i kulregn och granatexplosioner, Linus stödjande den stapplande John.*)

Scen 2. Ett primitivt svettigt sjukhus. Många ligger och stönar.
John och Linus ligger bredvid varandra.

John Jag är rädd att vi har dragit en nit, Linus. Ödet har lurat oss.

Linus Du tänker väl inte hälsa hem?

John Nej, Linus, vi ska hämnas. Vi ska lura ödet.

Linus Kan man lura det?

John Man kan alltid försöka.

Linus Vi ska nog klara det här, John. Allt vi behöver göra är att härda ut. Man har inte förlorat förrän man är död.

John Det är just det jag menar. Jag är klar i huvudet nu, Linus, klarare än någonsin förr, och jag har en idé hur vi ska spela ödet ett puts.

Linus Det passar sig inte med skälmstycken här i sjukhuset bland ruttnande levande lik, John. Döden är inte så rolig att man kan skämta om den.

John Jo, om man kan lura den.

Linus John, du har gjort en enastående karriär som fifflore som lyckats göra lysande affärer inte minst av kriget och hela världens olycka tills du räddade livet på mig, världens mest patetiska olycka, en misslyckad skådespelarson som på sin höjd en gång i tiden gjort lycka som spexare, och så ligger vi båda här och kanske dör.

John Det är det vi inte vet förrän vi har gjort det. Ge spexet en chans, Linus. Låt oss byta identiteter.

Linus (dumt) Hur då?

John Här på sjukhuset har vi ingen annan identitet än numret på våra sängar och nycklar om våra halsar till våra ynka tillhörigheter i skåpen ovanför oss. En av oss kan klara sig, och det blir troligen du. Om jag inte skulle klara mig vore det synd om mitt liv skulle gå förlorat.

Linus Jag fattar inte vad du menar.

John Jag är rik, Linus. Jag har en död faster med stort hus i Chicago som är mitt. Jag har obegränsade tillgångar i *Crédit Lyonnais*. Jag har levt ett svindlande liv med sagolika vinster och ämnar inte låta allt gå förlorat bara för att jag dör. Jag vill

försäkra mig mot döden. Överta min roll, Linus, om jag skulle dö. (*tar av sig bandet med sin nyckel och vill byta*)

Linus Du store tid, du menar allvar. Om du dör vill du ta på dig mitt misslyckade liv, mitt fiasko, min nolla som slutlikvid. Och om du klarar dig?

John Då är det inga problem. Då fortsätter vi som vanligt. *Business as usual*. Men jag vill inte ta risken att jag dör. Byt nu, innan någon av oss slocknar.

Linus (byter med honom) Jag hoppas vi kan byta tillbaka efter hand.

John Kanske rentav i ett annat liv? Då kanske du kan göra samma sak för mig, om jag dör. Hela mitt liv står i mina dagböcker. Du har dem i Paris. Det var inte mycket till liv hur mycket jag än tjänade på det. Allt för en tragisk förälskelse hemma i Göteborg. Kjoltyg kan vara det värsta bedrägeri som finns, Linus, om man faller för det och blir beroende. Jag förblev åtminstone fri.

Linus Sov nu, John. Du yrar.

John Det samma gäller dig. Vi yrar båda två. Vi är yra i mössan. Det är nästan roligare än att vara berusad, om det inte var så allvarligt. Vi har väl säkert bytt identiteter nu? Mitt liv vilar väl säkert i dina händer nu om jag skulle dö?

Linus Det kan du vara säker på.

John Låt oss då göra det bästa av saken, Linus, och sova på saken. Det var alltför länge sen jag kunde sova gott.

Linus Jag är själv helt slut. Vi byter tillbaka när vi vaknar igen.

John Förfriskade. (*somnar in. Linus vänder sig på andra sidan och somnar han också. Professorn och en sköterska kommer in.*)

Professorn De sover båda två, men den här är illa däran. (*undersöker John, som verkar medvetslös*) Vi måste försöka få in honom på intensiv.

sköterskan Det är inte många vi har lyckats rädda livet på.

Professorn Huvudsaken är att vi försöker.

John (vaknar till) Jag ber att få dö, professorn.

Professorn Det är det om något vi är till för att motarbeta med alla våra krafter.

John Ni förstår mig fel. Ni har ju själv kommit undan bolsjevikrevolutionen. Ni är själv på flykt. De skulle massakrera er om de fick tag på er. Ni hör till fel klass liksom jag. Jag är svindlande rik och halvjude dessutom. De skulle aldrig låta mig leva. Jag har arrangerat min kvarlåtenskap. Den är i säkra händer. Jag ber er bara att låta mig vara död även om jag skulle överleva.

Professorn Jag förstår. Ni vill ha ett dödscertifikat för säkerhets skull.

John Nu förstår ni mig rätt.

Professorn Vad gör man inte i ett extremt läge som detta, när det är säkrare att vara död om man lever. Ni skall få ert dödscertifikat, men först måste vi få försöka rädda er till livet. Syster, för in honom till intensiv. Ni har väl er identitet inlåst i skåpet?

John Och ni har nyckeln om min hals.

Professorn Var inte orolig, min vän. Jag ska ge er en säkert bevittnad död och livet på köpet om det går.

John Det tackar jag för.

Professorn Bara försök sova. Ingenting behöver hela mänskligheten mer än det. – Rulla ut honom. (*sköterskan rullar ut honom*)

Linus (vaknar till och upptäcker att John är borta) Var är min kollega? Han har väl inte dött?

Professorn (har varit upptagen med annat, vänder sig till honom) Var inte orolig. Vi fick föra honom till intensiv. Fortsätt sov. Ni klarar er nog utan intensivinsatser.

Linus Och min vän? Finns det hopp?

Professorn Det finns alltid hopp. Det finns så mycket hopp att jag tror inte att livet kan upphöra ens om döden inträder. Det värsta är alltid över, min vän. Det hoppet allena har mänskligheten överlevt hela historien på.

Linus Tack, professorn. (*lugnar sig och somnar in igen*)

Professorn Han skulle bara ana hur små chanser han och hans kumpan har haft. Om någon av dem överlever är det en chans på tusen. Om båda överlever är det ett osannolikt mirakel. (*sköterskan kommer in*) Hur är det med honom? Klarar han sig?

sköterskan Jag har fått honom att somna. Han yrar inte mer.

Professorn Gott. Då kan vi skriva hans dödsattest, så att han säkert blir lugn och överlever.

sköterskan Hans dödsattest?

Professorn Jag fick lova honom det för att få honom att säkert överleva. Han är aristokrat liksom vi.

sköterskan Jag förstår.
(*En grupp desperata soldater bryter in med k-pistar i högsta hugg.*)

desperado 1 Alla fångar måste lämna sjukhuset!

Professorn Här finns inga fångar. Här finns bara patienter.

1 Men det finns ryssar bland patienterna! Vita ryssar! De måste ut!

Professorn Ja, och det finns röda ryssar också. Kan ni verkligen skilja dem från varandra? Det finns mongoler och kineser också. Kan ni skilja på dem? Kan ni skilja på kosacker och kalmucker, kirgiser och turkmener?

1 Vi har inte tid för skoj! Alla ryssar utom utlänningar måste ut! Ni vet vilka de är.

Professorn Och om jag vägrar utlämna dem?

1 (*ger ett tecken till några av sina kumpaner, som lägger beslag på sköterskan och för ut henne*) Samarbeta, eller hon dör. Är hon er hustru?

Professorn Hon är min syster.

1 Soldaterna kan behöva avreagera sig. Kvinnor är en bristvara på slagfältet. Hennes liv eller ryssarnas, doktor?

(*Professorn tvingas samarbeta medan man hör sköterskans skrik utanför.*)

Professorn Ni skall få alla era ryssar bara ni lämnar henne i fred.

1 För sent, doktorn. Ni måste ge oss ryssarna i alla fall.
(*Bombkrevader utanför.*)

2 (in) De vita är här igen, Ivan!

1 Fan också! Vi återkommer, doktorn! (*de desperata soldaterna försvinner ut igen lika våldsamt som de kom*)

Professorn Min hustru! (*skyndar ut*)
(*utanför, vrålar*) Nej! (*Man hör förtviolade snyftningar. Ridå.*)

Scen 3. Hemma i Mariefred. Total idyll.
Mor och dotter i en salong, sysselsatta med handarbete.

Britta Mamma, varför måste vi alltid bara gräla och klaga? Varför kan vi aldrig vara snälla mot varandra?

modern Det finns ingen anledning, kära du. Båda våra liv är fullständigt förfelade liksom hela vår familjs. Jag blev gift med en tölp som bara bedrog mig, frid över hans osaliga minne, och du blir aldrig gift. Vi är som två gamla nunnor du och jag, fullständigt trygga och säkra och uttråkade. Ändå hade du tur som blev av med din misslyckade kusin.

Britta Linus var inte misslyckad, mamma. Han var bara överkvalificerad. Vår ankdamm var för liten åt honom. Därför reste han till Ryssland som var aningen större.

modern Du måste erkänna sanningen för dig själv förr eller senare, käraste. Han var en spelare och äventyrare som lämnade oss bara för att inte skämma ut oss ännu mer. Och du har förstås inte hört någonting från honom i Ryssland.

Britta Jo, jag har fått två brev.

modern Där är revolution och inbördeskrig nu, och jag ger mig katten på att han deltar. Har han vågat säga hur det har gått för honom?

Britta Det senaste brevet var före revolutionen från Baku i Azerbadjan, där han väntade på ett tillfälle att få demonstrera sin maskin inför oljeborrningarna.

modern Och efter det ingenting?

Britta Nej.

modern Då har han misslyckats och kommit bort i revolutionen och kanske gått under. Desto större tur att vi slapp honom.

Britta (indignerad) Så får du inte säga, mor. Han älskade mig faktiskt. Han är den enda som älskat mig. Och i sitt sista brev vågade han sig på ett frieri.

modern Du gav väl honom korgen direkt? Ni är ju kusiner!

Britta Jag har inte kunnat svara, då jag inte haft hans adress.

modern Var glad för det. Han är säkert omkommen. Det värsta av familjens svarta får, som om vi inte fått tillräckligt av den varan. Han kunde aldrig ta sig samman. I bästa fall kunde han spexa.

Britta (grym) Då kanske det kan glädja dig, mor, att läsa den här notisen i tidningen. *(räcker fram en tidning)*

modern (läser) "Linus Treffenberg bekräftad avliden i tyfus i Rostov under striderna där."

(allvarlig och chockad) Britta, har du vetat detta länge?

Britta Jag har inte kunnat tala om det.

modern Inser du vad detta betyder? Hela vår familj är i utdöende! Nu måste du bara gifta dig med vem som helst!

Britta Han var min enda kärlek, mor. Vi förstod varandra. Han hade modet att slå sig fri. Jag hade det inte. Jag sitter fast här med dig i vår sterila stagnation i Mariefred där vi inte har annat att göra än gräla och arbeta. Linus vågade åtminstone ge livet en chans!

modern Det är det du också måste göra. Just därför måste du gifta dig.

Britta Mor, jag vägrar acceptera att Linus är död. Jag tror inte han är det.

modern Men det står ju bekräftat i tidningen! Sådant publiceras inte utan ett giltigt dödscertifikat!

Britta Du glömmer revolutionen, mor. Han kan ha råkat i politisk klämma. Bolsjevikerna mördar ju alla som inte är för dem. Han har kunnat köpa sitt liv med detta dödscertifikat.

modern Vad du inbillar dig saker! Du har ju romanfantasi! Vakna upp ur dina drömmar, Britta. Linus är död, och snart är jag det också.

Britta Nej, mor, för mig är Linus inte död, men du kommer att vara det när du är död. *(reser sig och går ut)*

modern Är det verkligen jag som uppfostrat henne till att bli så elak? Det är därför hon aldrig blev gift. Hon var för elak. Ingen man vill fjättra sig vid ett rivjärn, bara vid tjänstekvinnor som kan stryka dem medhårs och dadda dem. Jag beklagar, Linus, att du aldrig kunde bli till någonting.

Akt II scen 1. Paris, en sylta.

Linus (maskerad som John) Jag är inte den ni tror.

Marcelle Jag vet vem ni är. Ni är en som hjälpte mig i nöd. Det är allt jag behöver veta. Men ni har väl något namn?

Linus Ni får kalla mig Linus.

Marcelle Linus.

Linus Men mitt riktiga namn är John Buttercup.

Marcelle Det namnet säger mig ingenting. Det kan vara ett namn på vilken äventyrare och förbrytare som helst. Linus säger mig mera.

Linus Ändå måste jag be er använda mitt riktiga namn, John Buttercup.

Marcelle Men vem är ni?

Linus Jag vet det inte själv. Jag har förlorat min identitet. Jag har ingen. Det finns mycket vrakgods här från den ryska revolutionens vansinnesstormar, och jag känner mig som en av dem – strandad, utkastad, vilsen, hemlös, identitetslös, utan någon rätt att leva och dömd att leva ändå.

Marcelle Ändå verkar ni välbeställd.

Linus Ja, jag är förmögen. Men hur kan det kompensera bristen på en själ, på ett liv, på en identitet, på något att leva för?

Marcelle Ni är ju ung ännu. Ni har hela livet framför er.

Linus Nej, jag har hela livet bakom mig, och det är begravt levande som ett ofelbart misslyckande. Jag har ingenting att ge er, Marcelle, ty jag har absolut ingenting hur förmögen jag än är.

Marcelle Ni behöver någon som tycker synd om er.

Linus Det gör jag alldeles tillräckligt själv.

Marcelle Just därför behöver ni en annan som kan göra det åt er.

Linus Jag är inte så säker på det.

Marcelle Ni verkar som om ni förlorat en kär anhörig.

Linus En god vän gav sitt liv för mig. Han gav mig allt och dog i mitt ställe, ett av alla dessa miljoner oskyldiga offer för den ryska revolutionen, som inte gjorde något för att förtjäna det. Det är alltid så. Historiens ångvält kör över de oskyldiga och utplånar dem medan bara dess skurkar överlever som förevigade fåfänga namn som bara står i historien för att förbannas för evigt, som Napoleon och den blivande ikonerna Lenin. Jag kan aldrig betala min tacksamhetsskuld till vännen som dog, och det värsta av allt är att jag inte vet säkert om han är död.

Marcelle Spökar han för er?

Linus Jag önskar han gjorde det, för då skulle jag veta att han var död.

Marcelle Hur dog han?

Linus Vi var båda döende i tyfus i ett läger utanför Rostov. Han var värre därän och blev därför förflyttad. Jag fick höra att han dog men jag fick inte se det. Jag har läst om hans bekräftade död i tidningen, men tidningar skriver mest bara lögnar och i bästa fall tillrättalagda glimtar av sanningen.

Marcelle Så ni får inte frid för hans minne.

Linus Aldrig, då hans liv förpliktar mig till mitt.

Marcelle Ni kan väl ändå älska?

Linus Jag är inte så säker på det. Det gör mig ingenting. Jag har nog försökt.

Marcelle Har ni aldrig varit förälskad?

Linus Jo, för länge sen, före kriget.

Marcelle Är hon också död?

Linus Nej, hon lever.

Marcelle Varför åker ni inte hem till henne?

Linus Därför att jag är död.

Marcelle Låt mig försöka återuppliva er.

Linus Det blir svårt.

Marcelle Kom! Ska vi gå till mitt hotell eller ert?

Linus Vilket är skabbigare?

Marcelle Ert kan inte vara värre än mitt.

Linus Låt oss då pröva båda och se vilket som är värst. Låt oss låta våra hotell tävla i skabbighet.

Marcelle Ni först.

Linus Kom då, Marcelle. (*De bryter upp.*)

Scen 2. Ett finare bröllop.
Sommar i lustgården.

tant 1 Jag förstår henne bara inte. Allt hon gör verkar så utstuderat bara för att chockera och utmana! Som när hon nakenbadar mitt i vintern!

tant 2 Hennes kusin var lika stollig. Hon sägs ha mera sorg efter honom än efter sin mor.

tant 1 Det var väl hon som drev modern i graven, kan man tänka! De bara grälade ju jämt!

byråkraten Tala inte illa om fröken Britta von Went, fröknar. Hon bär uppriktig sorg efter sin mor. Låt henne sörja i fred. Det klär henne dessutom. Hon bär sin sorg med stil.

tant 2 Men att komma till ett bröllop sorgklädd!

byråkraten Vi får vara glada att hon visade sig alls.

tant 1 Ni tycks ha ett särskilt gott öga till henne, byråkraten!

byråkraten Någon måste ju försvara henne så som hela staden ständigt förtalar henne utan sak.

tant 2 Hon passar inte in i Mariefred. Det har hon aldrig gjort.

byråkraten Säg som det är. Hon är vacker, och alla Mariefreds ogifta tanter avundas hennes skönhet.

tant 1(indignerad) Nej vet ni vad!

tant 2 Pass på! Här kommer äventyrerskan själv.

Britta (in, helt sorgklädd i svart) Jag hoppas ni inte haft det alltför tråkigt utan mig.

byråkraten Vi satt just och diskuterade hur tacksamma vi är att ni alls visade er.

tant 1 Men att komma till sin bästa väninnas bröllop sorgklädd!

Britta Får man inte bära sorg efter sin mor?

tant 1 Det är väl det första ord av hänsyn mot henne ni någonsin uttalat!

Britta Jaså, har ni kanske själv varit flitigare?

tant 2 Ni måste ju medge, fröken von Went, att det inte passar sig att komma sorgklädd till ett bröllop.

Britta Tydligen skulle jag ha stannat hemma, fastän bruden är min bästa vän, bara för att behaga käringkötteriet i Mariefred. Hade det sett bättre ut att jag inte kommit alls till min bästa väns bröllop?

byråkraten Inte alls, fröken Britta. Vi är så tacksamma att ni kom. Och er sorg klär er alldeles förträffligt. Ni har aldrig varit vackrare.

Britta Då skulle jag kanske alltid gå omkring sorgklädd. Jag har alltid haft en fäbless för svarta svepningar.

tant 1 Det skulle väcka rabalder i hela stan. Ni skulle få dåligt rykte som ett original.

Britta Det har jag redan, tant, och hela staden frossar i att späda på det. De skulle bara bli saliga av hänförelse om jag gav dem anledning att späda på det ytterligare.

tant 1 Ni är oförskäm!

Britta Nej, bara naturlig.

tant 2 (menande till tant 1) Hon får aldrig ur sig de där grillerna hennes kusin tutade i henne.

Britta (reser sig arg) Nu är det nog! Hur understår ni er att tala lika nedsättande om min kusin som om mig fastän han är död!

tant 2 (inser sitt misstag) Förlåt min obetänksamhet, Britta. Det var inte ämnat för dina öron.

Britta Desto mera illa menat var det! Min kusin var en man som vågade livet! Ni skvallrar om att jag sörjer honom mer än min mor, men jag tror inte alls han är

död. Allt är inte sant som står i tidningen. Där borta dör folk som flugor, och vem kan skilja ett lik från ett annat? Ni vet inte vad ni talar om! Ni vet ingenting!

byråkraten Förlåt dem, Britta. De har aldrig varit utomlands.

bruden (på håll, till sin brudgum) Nu har Britta kommit i gräl med tanterna igen. Kom så går vi och räddar henne.

Britta (till bruden, när hon ser henne komma) Jag skulle aldrig ha kommit hit, Gunborg. Jag skulle ha gömt min sorg där hemma.

Gunborg Prat, Britta! Om du inte hade kommit hade jag aldrig förlåtit dig. Nu är du här och vackrare klädd än alla andra tillsammans!

Britta Så du accepterar min sorgklädsel?

Gunborg Naturligtvis! Livet behöver alltid kontraster!

Bergensfeldt (brudgummen) Om ni är intresserad, fröken Britta, har jag några heta börstips. Jag råkade höra att ni var i förlägenhet.

Britta Jag måste hyra ut en del av mitt hem nu när mamma är borta. De gamla goda dagarna, när vi alla bodde där tillsammans, far och mor och hennes brors familj med min kusin, kommer nog aldrig mer tillbaka.

Bergensfeldt Har ni råd att spekulera på börsen?

Britta Det måste vara säkra tips i så fall. Jag har inte råd att förlora.

Bergensfeldt Hur mycket kan ni avvara?

Britta Två tusen högst.

Bergensfeldt Det räcker. Kom skall jag berätta. (*går avsides med Britta*)

tant 1 Inte visste jag att hon var en sådan börshaj!

byråkraten Ni vet ingenting om fröken Britta, min fröken, och kan aldrig ens lära er att hon ständigt kommer med överraskningar.

Gunborg Kom nu, byråkraten! Det är några fler ni måste träffa! Dansen sätter i gång när som helst! (*drar iväg med byråkraten*)

tant 1 Ja, den Britta! Hur tror *du* hon kommer att sluta?

tant 2 Illa, mycket illa.

tant 1 Precis min mening. Och vi lär nog få uppleva en hel del katastrofer från den familjen ännu!

Scen 3. Ett billigt förfallet hotellrum. Linus och Marcelle i sängen.

Marcelle Behagar jag dig inte?

Linus Det är inte ditt fel.

Marcelle Vad är felet?

Linus Jag är trött och utled på allt. Var inte orolig. Du får betalt ändå. Jag orkar bara inte leva.

Marcelle Du är inte ensam. Jag vet ett ställe där alla är som du: desillusionerade krigsolyckor, som tappat gnistan och kallar sig själva en förlorad generation, mest amerikaner och engelsmän.

Linus Det låter som om jag skulle höra hemma där.

Marcelle Ja, det är risken. Men ditt fall är annorlunda. Du är inte krigsskadad. Du har inga krymplingskomplex och går inte haltande med granatsplitter i axeln och granatchocker i nerverna. Ditt problem är svårare.

Linus Jag blir inte av med honom, Marcelle.

Marcelle Din vän som du förlorat?

Linus Min affärskompanjon, som gav mig allt. Det är som om jag hela tiden hade honom bakom mig, men när jag vänder mig om finns det ingen där, medan jag hör honom gapskratta åt min förlägenhet. Ibland ser jag honom i rummet när jag vaknar, så konkret att det inte går att tvivla på spöken.

Marcelle Efter hur många groggar kvällen innan?

Linus Du vet att konjak inte hjälper, hur mycket jag än dricker.

Marcelle Vad gör spöket?

Linus Han står vid fönstret och ser ut och visslar i en mästerlig härmning av fåglar. Han kunde härma vilken fågel som helst och vilken människa som helst. Han var en boren skådespelare precis som jag, men han var mera durkdriven som kameleont. Därför samarbetade vi så väl. Vi kunde utan svårighet gå in i varandras roller, men jag slipper aldrig hans roll. Han står hela tiden bakom mig och tvingar mig att agera. Vad hette det där kaféet?

Marcelle För den förlorade generationen? Bar Dufresne inte långt från Champs Elysées.

Linus Stället låter bekant. Jag tror jag har det i mina dagböcker. Förekommer det där en fal och vacker dam som heter Cora?

Marcelle Där finns många sådana damer.

Linus Då är det det stället. Kom, Marcelle. Vi går dit.

Marcelle Men det är ju mitt i natten!

Linus Är det då inte en nattklubb?

Marcelle Jag tycker inte om att gå dit. Jag blir tagen för en av de andra.

Linus Håll dig ifrån mig då. Men jag vill gå dit. Kanske finner jag något av mina förlorade liv där. *(har stigit upp och klär upp sig)*

Marcelle Du är precis som två olika personer som inte kan bestämma sig för vem de skall vara.

Linus På kornet, Marcelle. Du är en god människokännare.

Marcelle Det är också det enda jag kan.

Linus Kom så går vi. *(drar med henne ut)*

Akt III scen 1. Nattklubben.

Ernest Vad gör vi här egentligen? Vi gör ju inget annat här än pratar illa om hela världen.

Erich Vad kan man annat göra? Den blir ju bara sämre hela tiden. Det stora världskriget var ju bara en inledning.

Ernest Till vad, om till något över huvud taget?

Erich Till en lång och smärtsamt utdragen undergång för hela mänskligheten. Världskriget hade kunnat avslutas med en varaktig fred, men i stället borgade politikerna för en fortsättning genom Versaillesfreden, som måste leda till en upprepning av hela världskriget förr eller senare.

Ernest Hur kan politiker vara så dumma? Hur kan de bli politiker om de är så dumma?

Erich Det är därför de blir det. Och det är vårt fel som har valt dem. Det är vi som är så dumma att vi väljer dem och litar på dem. Lloyd George var Storbritanniens betroddaste man, och ingen genomdrev Versaillesfredens hårda krav mera fanatiskt än han, trots alla er president Wilsons förnuftiga invändningar och varningar.

Ernest Ja, det är vårt fel alltihop, vi, som gick med i kriget, vi som utkämpade och förvandlade våra poetiska själar till samvetslösa mördare, vi som gav någon människa makt över oss, vi människor, som någonsin lät någon kommendera oss.

Erich Här kommer en annan.

Ernest Välkommen i gänget, John. Du var den enda kloka av oss som höll dig utanför kriget.

Linus Det var inte meningen. Det bara blev så.

Ernest Skyll på såpa. I stället för att utkämpa det tjänade du pengar på det.

Linus Det var inte meningen. Det bara blev så. Jag hade ingen aning om att jag så plötsligt skulle bli så rik.

Erich Och hur utnyttjar du det liv du fick för ingenting utom profitörskap? Du ser alltid melankolisk och grubblande ut. Du dricker konjak utan att bli berusad. Du umgås med tveksamma luder på glid i stället för att ta för dig av godbitarna. Vad gjorde du under kriget egentligen som gjorde dig så märkt fastän du bara tjänade pengar på det?

Linus Jag dog.

Ernest Ha-ha-ha! Ett bra skämt. Vi dog alla, och du dog också, alltså är du en av oss. Annat är det med den där knölen som dansar där på dansgolvet, den ultimata supersnobben, som gör precis vad han vill och menar sig ha rätt till det bara för att han bara vann på kriget. Han är motsatsen till dig, John. Han profiterade som fan på kriget och är stolt över det.

Linus Vem är det?

Ernest Han kallar sig Cesar Lee, sydstatare, nästan miljardär, ung och oförsämd och har dessutom fräckheten att se bra ut, redan ökad i hela Paris underliv, väljer hänsynslöst ut de vackraste vamparna, utnyttjar alla till maximum och slänger dem sedan, som fimpade cigaretter. Jag kan inte med honom. Han gör klokt i att undvika mig.

Linus En professionell hjärtekrossare med andra ord och samvetslös krigsprofitör som gjort cynismen till lag och rättesnöre. Blir en sådan människa etablerad blir han utstuderat ond. Jag vann faktiskt ingenting på kriget men förlorade nästan allt inklusive livet. Min förmögenhet kom sänd på posten genom arv och donationer. Jag hade oturen att vara enda levande släktingen.

Erich Och jag hade oturen att bli ensam överlevande av alla mina kamrater.

Ernest Och jag hade oturen att bli så pass miljöskadad av kriget att jag gärna skulle försöka offra livet i det en gång till, väl medveten om att jag bara skulle misslyckas igen som vanligt.

Erich Vad ni båda behöver är uppiggande damsällskap, som kommer er på andra tankar. Vad sägs om den där läckerbiten vid baren?

Linus Är det något särskilt med henne?

Erich Det är Cora.

Linus Är det *den* Cora?

Erich Ja, det är den Cora, som alla blir hopplöst kära i och som hon bara struntar i, då varje ny älskare bara späder på hennes likgiltighet.

Linus Hon var min en gång. Jag undrar om hon har glömt det.

Ernest Det har hon säkert.

Erich Prova och se. Kanske du har tur. Kanske du får med henne på ett andra varv.

Linus (*går djärvt upp till henne i baren med sitt glas*) Kommer ni ihåg mig, Cora?

Cora (*likgiltigt*) Nej. Vem är ni?

Linus Er älskare.

Cora Kom med något bättre. Försök definiera er.

Linus Det var under några heta sommar- och höstmånader 1908.

Cora Säger mig ingenting. Levde jag då?

Linus Det måste ni ha gjort, för jag skrev allt om er i mina dagböcker.

Cora Och vem läser det utom ni? Vem läser det efter er död? Då har till och med ni glömt det, som var den sista som kom ihåg det. Jag har glömt det för länge sen. Tro mig, det är hälsosammast så. Bränn era dagböcker, om de inte är direkt utbildande.

Linus Jag har skrivit allt om er. Jag har aldrig kunnat glömma er.

Cora Jag måste ha glömt er genast. Jag beklagar, min herre, men jag ser till att jag aldrig är ensam. Om en älskare gör mig besviken tar de andra aldrig slut.

Linus Jag har aldrig haft en annan efter er.

Cora Försök inte. Det har vi alla. Nackdelen med kärleken är att den aldrig har något slut. Det kommer bara nya hela tiden. Man får aldrig stopp på dem.

Linus Och antag att jag bara fabulerar och att jag läst en annans dagböcker om er?
Cora Är de mycket pikanta?
Linus Ytterst.
Cora Vem var han?
Linus John Buttercup, entreprenör.
Cora Och vem är ni?
Linus John Buttercup, entreprenör.
Cora Ni driver med mig, min herre. Jag lägger aldrig namn på minnet. Skulle jag försöka skulle det bara omedelbart bli för skrymmande.
Cesar Lee (infiner sig) Tillåt mig?
Cora Så gärna, monsieur.
(Cesar Lee svävar ut med henne på dansgolvet. Linus återvänder till gänget.)
Ernest Han snöt henne rakt framför ögonen på dig.
Erich Nå, kom hon ihåg dig?
Linus Om hon gjorde det så ville hon det inte.
Ernest Sådana äro de alla, John. De tar aldrig slut. Har de en gång visat sig omöjliga inför sin partner förlåter de honom aldrig.
Linus Han förblev henne faktiskt trogen.
Erich Han? Var det inte du?
Linus Jo, det var jag.
Ernest Du har problem, gosse. Du vet inte vem du själv är. Du har tappat bort dig någonstans i kriget.
Linus Alla tappade bort sig i kriget, i synnerhet i ryska revolutionen med dess ursinnigt vansinniga inbördeskrig.
Ernest Det får du berätta för oss en annan gång. Jag orkar inte just nu. Jag behöver dansa.
Erich Ja, Ernest, dansa bort kriget om du kan.
Linus Du får dansa bort resten av livet i så fall.
Ernest Oroa er inte. Jag kommer tillbaka. *(banar sig väg ut på dansgolvet och finner första bästa)*
Linus Han orkar vilja konkurrera med Cesar Lee.
Erich Det är värre än så. Han ämnar slå ut honom.
Linus Ska han överta Cora?
Erich Vi får se. Ernest älskar att slå gnistor om sig.
Ernest (dold i vimlet) Din förbannade playboy! *(ger Cesar Lee en rungande örfil)*
Cesar Lee (tar sig om hakan, som om han nästan fått den ur led) Ni är ingen gentleman. Jag har aldrig förolämpat er.
Ernest Ni förolämpar mig med er blotta närvaro, krigsprofitör och kvinnoförbrukare! Försök spela gentleman, er gemena mask! Hur många kulor har ni i er från kriget?
Cesar Lee Jag har faktiskt en i armen, och den är tysk. *(allmän beundran, uppskattning och applåder)* Hur många har ni?
Ernest Jag är bara krigskorrespondent men ärlig som sådan och vet vem som ställde till med kriget – våldsprofitörer och politiska vapenleverantörer som ni!
Cesar Lee (till sina vänner) Ta honom inte på allvar. Han är berusad. – Min herre, om ni kommer med anklagelser måste ni kunna bevisa dem. Annars är de intet värda.
Ernest Din fega gigolo, du vet mycket väl att ingenting kan bevisas eftersom du kommit undan. Men vi vet allt om dig, vi som iakttagit kriget på nära håll och förstått intressena bakom det, och krigsintressen är alltid motsatsen till humanitära! *(lämnar lokalen rasande)*
Cesar Lee (till alla) Jag ber om ursäkt för min berusade landsman. Låt det inte störa er dans. *(Dansorkestern tar genast upp dansmusiken igen.)*
Linus Nå, Erich, är dans rätt botemedel mot kriget?

Erich Det finns inget botemedel. Det finns bara smärtstillande medel.

Linus Och vad är smärtstillande medel annat än som kriget, ett tillfälligt självbedrägeri som ger huvudvärk efteråt?

Erich Dans och musik är i alla fall bättre än kriget, John.

Linus (tankfullt) Jag undrar just varför Cora inte ville komma ihåg mig. Hon måste ha sett att det inte var jag.

Erich Drick mera konjak, John. Det får själen att dansa bättre än kroppen.
(*häller upp konjak åt honom. Linus dricker och betraktar grubblande de dansande. Även Erich försvinner ut bortom vimlet.*)

Linus Var är du, John? Vad är meningen med detta liv som du har gett mig? Här dansar folk bort världens sorger som om de inte fanns medan de i stället bara växer och dränker sina liv i ytlighet och alkoholbedövning, som om dess fördumning och musikens tomma hjärntvätt var ett livselixir. Är det detta som du har gett mig alla dina pengar för att delta i?

John (dyker upp intill honom) Försök se det roliga i saken, Linus. Jag gjorde det för bådas vårt bästa. Mitt liv var förlorat i alla fall. Hade jag tillfrisknat hade jag arkebuserats av bolsjevikerna som förmögen klassfiende och aristokrat med något så farligt som utbildning och kunskaper. Endast som förklarad död hade jag någon chans att överleva. Och jag har åtminstone lyckats överleva genom dig. Var det fel?

Linus Jag vet inte om jag trivs med dig som en del av mig själv och som med en ny påtvingad identitet.

John Men den ger dig fördelar. Den ger dig pengar. Den har gett dig en förmögenhet och etablering gratis som du aldrig vågat drömma om och ännu mindre förtjänat. Att en spexare som du inte kan se det lustiga i saken?

Linus Var kom du ifrån? Är du död eller levande?

John Jag finns alltid hos dig, Linus. Allt du behöver göra är att kalla på mig. Och du måste inte bära min identitet. Allt du behöver göra är att låta ditt hår återta sin naturliga blondhet, lägga bort glasögonen och lösnäsan, raka bort mitt fina svarta skägg och mustascher och våga vara dig själv igen. Men jag föreslår att du väntar med det tills du lyft färdigt alla mina pengar från Amerika.

Linus Men är du död eller inte? Dog du där i Rostov eller inte?

John Det är roligare om du inte vet det. (*försvinner*)

Linus Fan också! Han har mig fast! Jag måste fortsätta vara honom! Men hur länge orkar jag? Han var en glad festprisse som utan skrupler tog för sig av allt livets goda och tvekade aldrig att realisera sitt profitbegär, medan jag bara kan grubbla över att behöva vara honom, spela en roll som jag aldrig valde själv, den sämsta tänkbara för en spexare, att behöva vara motsatsen till mig själv. Jag är ett renodlat misslyckande, medan han var en ensidig succé, och jag kan inte med den!

Erich (kommer tillbaka) Grälar du med dig själv nu igen? Eller är det med din osynliga dubbelgångare? Dostojevskij gjorde alltid det, och det gjorde honom och litteraturen gott. Låt mig inte störa. Men du borde prata med professor Nabokov.

Linus Vem är det?

Erich En landsflyktig professor från Petersburg som kom undan bolsjevikerna med att bli läkare i Röda Korsets tjänst. Han tjänstgjorde i Kaukasus och Rostov. Ni kanske redan känner varandra.

Linus Kan det verkligen vara han?

Erich Jo, han är nog professor Nabokov och ingen annan.

Linus Jag måste få träffa honom.

Erich Jag menar det. Han kanske kan hjälpa dig med dina svåra minnen, då han hade ännu svårare själv.

Linus Vad hände?

Erich Rödgardisterna bröt in i hans sjukhus, mördade alla sårade vita soldater och våldtog ihjäl hans hustru, så att han fick höra det.

Linus Du store tid! Då är det han!
Erich Du känner honom?
Linus Det var han som räddade mig till livet och kanske även John, som han förflyttade till intensivvårdsavdelningen. Då kan han veta vad som hände med John.
Erich Vill du veta det?
Linus Det vet jag inte förrän jag vet det.
Erich Nåväl, professorn är numera filosof, städare och portier på ett illa beryktat hotell bakom Hallarna, som du kanske känner till. Horor brukar ta sina kunder dit.
Linus Jo, jag har varit där. Ett enkelt hotell. Där bor Paris mest fallna damer.
Erich Då har du träffat honom där också?
Linus Kanske utan att vi märkt varandra.
Erich Jag kan försäkra dig att han är betydligt roligare än den där rike playboyen din motsats på dansgolvet.
Linus Kom, Erich, vi går härifrån. Jag behöver friskare luft.
Erich Det behöver vi alla.

(*De bryter upp.*)

Scen 2. Kontoret i Mariefred.

direktören Fröken ska nu inte krångla bara för att hon är vacker.
Britta Det passar sig inte, direktörn! Han är gift!
direktören Tror hon inte han vet det? Och med samma ampra fruntimmer dag ut och dag in, år ut och år in, som bara är där för att övervaka mig, som om jag var något farligt hjon som krävde ständig bevakning. Vårt liv kan inte bli tråkigare, Britta. Är det då inte mänskligt att kräva lite omväxling? Och ni blir bara vackrare för att ni förblir ungmö. Är det då inte mänskligt att falla för er, när vi ändå måste umgås större delen av varenda arbetsdag?
Britta Jag har sorg, direktörn. Det om något borde ni respektera.
direktören Jo bevars, och bekymmer har ni också. Tror ni inte jag vet hur mycket som fattas i kassan? Men oroa er inte. Jag kan hjälpa er, om det inte blir värre. Är då någon gentjänst för mycket begärt?
Britta Jag ska betala tillbaka vartenda öre. Ge mig bara tid.
direktören Oroa er inte. Ingen annan här har en aning om att kassören har förskingrat av de allmänna medlen. Ni hade sorg efter er kusin och lät er luras av den där Bergenfeldt till felsatsningar. Honom tar polisen snart.
Britta Och hur ska det då gå för Gunborg?
direktören Hon satsade på fel häst och får stå sitt kast. Det var hennes eget fel. Hon föll för första bästa, och olyckligtvis var det en dålig affärsman. Nu får hon försörja sig själv.
Kalle Britta, det står en bil där nere som stått där halva dagen, och nu är chauffören där, en läskig typ i läderhjälm och bilglasögon. Han har hängt omkring här i dagar och alltid kastat blickar hitåt. Är det någon du känner?
Britta Jag får väl gå ner och ta reda på saken. Tillåter direktörn?
direktören Givetvis. Kom sedan tillbaka och berätta. (*Britta går genast.*)
Vad är det för en typ? En hemlig beundrare? (*går fram till Kalle vid fönstret*)
Kalle Har aldrig sett honom förut. Han är nog ny här.
direktören Hon verkar inte heller känna honom.
Kalle Nu tar han av sig glasögonen och hjälmen. Näpp. En vilt främmande utlänning.
direktören Men vad är detta? Hon omfamnar honom!
Kalle Nu händer det saker!

direktören Tillbaka till jobbet, Kalle! Vi får höra sen när Britta kommer tillbaka.
(*de lämnar fönstret och gör sig mycket upptagna.*)

Scen 3. Britta med Linus fortfarande som John.

Britta Jag visste att du levde, Linus! Jag visste det hela tiden, trots tidningens kalla fakta! Men vad har du råkat ut för? Varför har du blivit tvungen att ändra utseende?

Linus En lång historia. Du ska få den sedan. Jag kommer direkt från Paris, Britta. Jag har drivit omkring här i dagar och aldrig vågat nalkas dig. Vilken lisa att du är så oförändrad. Bara mognare och vackrare.

Britta Paris? Och egen bil? Har du då ändå till slut gjort dig en förmögenhet?

Linus Ja, men det måste bli i en annans namn. Mitt namn är numera John Buttercup.

Britta Vem är det?

Linus En äventyrare jag bytte identitet med på tyfussjukhuset i Rostov. Han trodde han skulle bli skjuten annars. Troligen dog han ändå, men med hans identitet övertog jag alla hans papper och tillgångar.

Britta Vilken fantastisk rövarhistoria!

Linus Han var göteborgare men med en framgångsrik brittisk far och judisk mor. Du kan tänka dig resultatet av den kombinationen. Allt han rörde vid blev guld, och hela sitt liv gav han över i andra händer för att han inte skulle dö. Kom med mig till Paris, Britta. Låt oss äntligen börja leva. Jag är trött på att leva ensam där i en cirkus av bara ytligt lättsinne och tillfälliga förbindelser så när som på John Buttercup, som jag aldrig slipper.

Britta Ett sådant erbjudande får man inte varje dag, Linus. Jag skulle gärna acceptera, om jag inte var skuldsatt.

Linus Är pengar enda problemet?

Britta Ja.

Linus Hur mycket?

Britta Två tusen.

Linus (*drar fram plånboken och två sjalar*) Enkelt. Det fixar vi genast.

Britta (*förstummad av lycklig häpnad, omfamnar honom snabbt och sticker*)

Linus (*ensam*) Detta var kanske det första vettiga jag gjort i hela mitt liv.

Scen 4. Tillbaka i byrån.

(*Direktören och springpojken sitter fortfarande fördjupade i sina arbeten.*)

Direktören (*ser upp när Britta störtar in*) Nå?

Britta Goda nyheter! Jag säger upp mig!

Direktören (*flat*) Vafalls?!

Britta Med omedelbar verkan. Här är likvid för förlusterna. (*ger över de två tusen*) Inget kvitto behövs, då siffrorna stämmer. Kan ni bara göra mig den tjänsten, direktörn, att sälja mina möbler och hyra ut min våning tills vidare?

Direktören Men Britta, hur skall vi klara oss utan er! Och vem är den där äventyraren?

Britta Ett bud från Linus. Jag visste att han levde. Han väntar på mig i Paris. (*går utan vidare*)

Direktören (*flat*) Det var då som tusan!

Kalle Sa jag inte det, att nu skulle det hända saker? Britta har alltid haft dynamit i bagaget!

Akt IV scen 1. Linus flotta lägenhet i Paris.

Britta Du har allting här, Linus. Du har ett så rikt liv att jag förstår inte vad du skulle ha fattiga mig till. Jag trodde aldrig jag skulle få komma ut i världen.

Linus Allt det här är för dig, Britta. Allt mitt är ditt. Det enda villkoret är att jag inte är Linus utan John Buttercup.

Britta Det är just det som är kruxet, Linus. Jag vet inte vem du är längre. Du bär en annans utseende men är fortfarande Linus. Du lever på en enorm förmögenhet men är ändå fattiga Linus. Du har tagit en annans identitet men är fortfarande Linus. Du är som en stackars skådespelare som tagit på sig en mask som han aldrig kan få av sig mera. Du är två personer, och jag vet inte vem som är vem. Och all denna rikedom och din nya identitet med detta stormrika liv gör dig egentligen bara fattigare, Linus.

Linus Lägenheten är din om du vill ha den, Britta. Jag har utsmyckat den bara för dig. Jag ville skapa ett hem åt dig, och när det var färdigt for jag för att hämta dig utan att veta om du skulle komma med mig. Var det vansinnigt? Var det fel? Det var i varje fall ett äventyr och ett chanstagande helt i John Buttercups stil.

Britta Du tog en risk, vilket inspirerade mig att ta samma risk. Går det så går det. Så tänkte väl du också. Jag kunde inte motstå idén att rymma med en man som levde under falskt namn och som alltså inte längre var min kusin. Känner du det så också? Minns du att du friade till mig fastän du var min köttsliga kusin?

Linus Jag fick aldrig något svar fastän det var på dödligt allvar.

Britta Jag hade ingen adress att sända det till. Du försvann i kriget. Och nu är du inte längre min kusin, så frieriet har kanske förlorat sin aktualitet.

Linus Det har gått tio år, men det har aldrig förlorat sin aktualitet.

Britta Låt oss ta en dag i sänder, Linus, och pröva oss fram. Vi vet ju inte ännu hur långt våra nya vingar kan bära oss. Dina bräckliga men färggranna fjärilsvingar har plötsligt blivit överväldigande örnvingar, och jag, lilla vita jungfruliga turturduva, har plötsligt kastat mig ut i rymden på en flykt utan någon besinning alls. Visa mig mera av ditt dubbelliv. Låt mig få läsa dina hemliga dagböcker om alla dina älskarinnor.

Linus De är Johns. Han lärde sig att avsky sitt liv av bara "*superficial shallowness*" så att han hellre kastade sig ut i kriget och revolutionens Ryssland för att förgås hellre än att stanna kvar här i prostitutionskarusellen.

Britta Jag vill veta allt och lära mig allt. Du är John nu, Linus. Undervisa mig i Paris mysterier.

Linus Då vet jag en nattklubb som är som gjord för dig. Kom! (*drar med henne ut.*)

Scen 2. Nattklubben.

Linus Det här är den syndiga världens infernos hjärta, Britta, mitt i nöjesvirvelns centrum i Paris. Här går det alltid livligt till, skandaler uppskattas varmt och mottages tacksamt, de är bara populära och ökas gärna bara på, intermezzon och uppfriskande slagsmål hör till ordningen för dagen, och hit kommer alla fnask med stil och smak för saftiga äventyr. Alla de mest kallhamrade kvinnliga lycksökarna kan alltid hitta en jackpot här som kanske sedan misshandlar ihjäl dem, men den risken får de ta. Den hör till livet. Hit kommer också krigets efterlämnade vrak i form av vilsna exemplar av den förlorade generationen på antingen andliga eller riktiga kryckor och i form av skeppsbrutna ryska emigranter som strandat här. Här ser du hela världens mest koncentrerade anhopning av avskum och martyrer, våldtagna helgon och statslösa aristokrater som tvingas sopa bakgårdar för att överleva, deflorerade furstinnor med stort förflutet och

dynamitfnask från rännstenen maskerade med diamanter och rubiner och uringade festblåsor som lyckats parasitera ihjäl miljonärer. Här har du allt vad du hela ditt liv har längtat efter.

Britta Vad du är cynisk, Linus. Är det Paris eller rikedomerna som gjort dig sådan?

Linus Livets verklighet som gav mig båda.

Cesar Lee (kommer upp till dem) Får man dansa med madame?

Linus Sätt dig ner och presentera dig först.

Cesar Lee (lyder genast) Cesar Lee, antikvitetshandlare, till er tjänst, madame.

Linus Före detta krigsprofitör.

Cesar Lee Herrn behagar skämta. Jag deltog i kriget som soldat och bär på ärr efter tyskarna, vilket är mer än vad den här herrn gör.

Linus Jag var i Ryssland och dog där, vilket är mer än vad du har lyckats göra.

Cesar Lee Herrn behagar skämta. Kan ni bevisa det? Jag tycker mig se beviset på motsatsen. Min anhållan kvarstår. Får jag lov till denna dans?

Britta Ursäktar du, John? Du dansar ju ändå inte själv.

Linus Dansa ni, om ni tycker det är roligt.

Cesar Lee Varför skulle man annars dansa? (*för ut Britta på golvet och dansar mästerligt med henne*)

Linus Jag förstår varför Ernest Hemingway inte kunde tåla honom. Han är bara eleganta masker utan någonting där under. Hans charm är den ytligaste tänkbara men därför så effektiv. Alla damer måste falla för honom. Så även Britta. Jag har fått nog och kan bara äcklas av hans totala självgodhet. (*smiter ut*)

Britta (märker att Linus är borta) Vart tog han vägen?

Cesar Lee Bry er inte om honom. Är han er man?

Britta Vi är förlovade sedan tio år.

Cesar Lee Då förstår jag att ni aldrig blivit gifta. Han är ju er raka motsats.

Britta Vad får er att tro det?

Cesar Lee Er nordiska blondhet mot hans svarta sydkontinentala hybridkap. Han verkar judisk och slingrar sig omkring som en jude som verkar mera rysk och asiatisk till sinnet genom sitt ständigt lömska grubbleri. Jag har iakttagit honom under några år. Han verkar vara utan någon som helst tillhörighet någonstans, som om hela hans liv bara var falskhet.

Britta Jag känner honom sedan barndomen.

Cesar Lee Är det möjligt?

Britta Ni har rätt. Han har varit i Ryssland men är inte rysk jude. Hans mor var judinna i Sverige medan hans far var engelsman.

Cesar Lee Då var det som jag trodde. Han är en internationell bastard. Han har haft många damer här före er, i synnerhet några av de värsta. Ni är den bästa hittills.

Britta Stöter ni på mig?

Cesar Lee Tillåter ni?

Britta Nej. Jag vet ju ingenting om er.

Cesar Lee Tvättakta amerikan från Chicago men hemma i södern, skickad hit under kriget 1917, sårad av tyskarna, kvarbliven, rik och mycket aktiv inom antikvitsbranschen. Efter kriget har ingen fransman råd längre att hålla sig med antikviteter och klassiska målningar från *le grand siècle*, så jag köper upp dem för skäligt pris och säljer dem dyrt i Amerika, för Amerika har råd. Är det fel?

Britta Det är inte kriminellt.

Cesar Lee Det är det jag menar.

Britta Och vad gjorde ni före kriget?

Cesar Lee Då var jag en annan människa, som jag har glömt.

Britta Precis som Linus.

Cesar Lee Er trolovade?

Britta Nej, min kusin, död och begravnen i Ryssland, slocknad i tyfus, försvunnen i Rostov.
Cesar Lee Jag beklagar.
Britta Jag måste nog gå nu. Min trolovade kan supa ner sig annars.
Cesar Lee Låt honom göra det. Han mår bara bra av det. Jag finner er alltför charmerande för att frivilligt vilja släppa er.
Britta Ni blir tyvärr tvungen.
Cesar Lee Jag hoppas vi kan ses mera en annan dag när ni är mindre avhängig er supige trolovade.
Britta Vi får se. Jag hörde aldrig ert namn.
Cesar Lee Cesar Lee.
Britta Gigolon? (går)
Cesar Lee (efter henne) Nej, playboyen.

Scen 3. En sjabbig krog.
Linus sitter och dricker konjak. Marcelle kommer in.

Marcelle Men är det inte Linus!
Linus John Buttercup är mitt riktiga namn tills vidare. Marcelle!
Marcelle Han känner ändå igen mig. Det sägs att han har fört med sig en fin dam till Paris.
Linus Det är dess värre riktigt, Marcelle. Dess värre är vi förlovade sedan tio år.
Marcelle Varför har ni då aldrig gift er?
Linus Därför att hon är min kusin.
Marcelle *Quelle dommage!* Då är ni ändå ledig.
Linus Det är det minsta jag är, Marcelle. Jag slipper aldrig min brist på identitet. Jag är och förblir förlorad. Jag känner inte mig själv och förstår inte mig själv. Jag älskar min kusin och har gett henne ett liv här, men jag kan inte gifta mig med henne. Och det värsta av allt: nu drunknar jag i svartsjukans helvetiska brandtrask då hon umgås med en annan herre som är finare än jag.
Marcelle Jag vet. Hon ses överallt med honom. Han är antikvitetshandlare, amerikan och stormrik. Han köper upp alla Frankrikes kulturarv.
Linus Och säljer dem för det tioudubbla till smaklösa amerikaner som inte vet vad de köper men köper det ändå bara för att det är värt pengar. Så omvandlas kulturarv till pengar och investeringar av rent materialistiska skäl utan att amerikanerna bryr sig ett dugg om vad de handlar om, de diletterarna!
Marcelle Låt mig få trösta dig, Linus.
Linus Ingen kan trösta mig, för jag brinner ihjäl inombords. Allt vi kan göra är att försöka släcka det med konjak. Men se professorn, min vän! Välkommen!
Professorn Jag håller att vakande öga på er, min vän. Ni är illa ute.
Linus Möt Marcelle, min syster i träsket.
Professorn Vi känner varandra redan. Hon är min spion. Hon hjälper mig hålla ett vakande öga på er.
Linus Har ni spionerat på mig, Marcelle?
Marcelle Bara vakat över er, som en syster i er olycka, som jag tror är mycket djupare än min.
Linus Hur är det, professorn? Dog min vän eller inte?
Professorn Vi har gått igenom detta förut, min vän. Jag har sagt er allt jag vet. Mitt minne tar slut i och med den skriande våldtåkten till döds på min fru. Om er vän vet jag intet efter det, lika litet som jag vet något om mig själv efter det.
Linus (till Marcelle) De våldtog ihjäl hans fru medan de struntade i att han var närvarande.

Marcelle Vilka då?

Linus Soldaterna.

Professorn Ingen vet vilka de var, Marcelle. Sådana soldater brukar själva snart gå under om inte i kriget så i sprit och självdestruktivitet. De har hamnat på fel kurs och kan inte ta sig ur den och går under. Det är ödets lag.

Linus Kan ingenting göra ödet mera försonligt, professorn?

Professorn Bara kärleken, och det bara tillfälligt.

Marcelle Därför finns kvinnan till, för att göra ödet mjukare för de hårda männen.

Professorn Oroa er inte över er kusin, min vän. Hon kommer nog till rätta igen. Hon är nu berusad av livets storhet i Paris, men all berusning går över och följs av erfarenhetens smärtsamma insikt.

Linus Den där Cesar Lee förför henne.

Professorn Det tror jag inte. Han lyckas inte. Han lyckas inte med något, för han lyckas bara med pengar, och pengar är bara intighet som bara ger tomhet. Men han är en sådan karaktär att han aldrig kan få den smärtsamma insikten. Därför fortsätter han att skörda offer för sina pengars intighet.

Linus Och om han lyckas?

Professorn Vad kan en sådan lyckas med?

Linus Förförelsen av min kvinna.

Professorn Ge er till tåls. Vi var ju i östern tillsammans. Hörde ni aldrig erfarenhetens djupa visdomsord: "Om du väntar tillräckligt länge bara, kommer du att få se din fiendes lik driva förbi." Tålmod är allt och vårt enda vapen mot historiens ångvälts överkörande av så många oskyldiga som möjligt. Historien räknar inte människor, bara statistik.

Linus Skulle jag då låta henne försvinna här i anonymitetens träsk i Paris, där alla desperat bara tycks försöka göra vad som helst för att få glömma sig själva?

Professorn Hon klarar sig nog. Hon känner ju er. Det bästa råd jag kan ge er, min vän, som själv gjort vad som helst för att förinta er själv, är att resa hem till ert gamla liv i Sverige, där ni har er identitet. Någon annan identitet har ni aldrig haft och kan aldrig bli rätt.

Linus Kanske ni har rätt.

Professorn Jag tror det.

Linus (ser till Marcelle) Vad skall vi då göra med lilla Marcelle?

Professorn Jag skall vaka över henne. Hon klarar sig nog. Hon är hemma här.

Linus Kan ni bevaka min kusin för mig, Marcelle, och rapportera om det händer något?

Marcelle Jag har bevakat henne ända sedan hon kom.

Linus Låt inte den där Cesar Lee få henne insnärjd i sitt fördärv.

Professorn En spindel kan fånga spyflugor och blodsugande myggor men aldrig en fri fågel.

Linus Det låter betryggande. Jag skall tänka över ert råd, professorn.

Professorn Gör det. Men nyktra till innan ni bilar hela vägen non stop till Sverige igen.

Linus Behövs inte. Jag lämnar bilen här åt henne. *(bryter upp)*

Marcelle Tror ni vi har lyckats, professorn?

Professorn Jag tror vi kommer att lyckas.

Akt V scen 1. Den fina våningen.

Cesar Lee Jag har intresserat mig för honom från första stund. Han såg alltid lömsk ut, som en utstuderad bedragare. Jag har låtit polisen utforska honom också.

Britta Åt fanders med era felsökningar! Allt jag vill är att få veta var han är!

Cesar Lee Är det han som har skrivit det där med ert läppstift över spegeln: "Exit John Buttercup"?

Britta Vem trodde ni annars?

Cesar Lee Det ger samma intryck som en självmördares sista hälsning.

Britta Måste ni alltid försöka göra saken värre, Cesar Lee? Kan ni aldrig annat än krampaktigt försöka svärta ner honom?

Cesar Lee Det är värt ett försök. Han står i vägen för mig emedan jag älskar er. Jag hoppas han har tagit livet av sig och att de fiskar upp honom snart ur Seine.

Britta Tyst!

Cesar Lee De fiskar upp dussinet självmördare varje dag, kära Britta. Det hör till livets normaliteter i Paris.

Britta Varför består den andra sidan av alla livets glädjeämnen bara av ständigt värre rysligheter?

Cesar Lee Därför att det är så. Det vet vi som var med i kriget. Därför gör vi livet desto gladare ju rysligare det är.

Britta Ni är den perfekta gentlemannen, Cesar Lee, och ni har alltid varit god mot mig och ständigt dränkt mig i er generositet och visat mig sidor av livet här i Paris som John aldrig brydde sig om, men under allt detta praktfulla julgransglitter ser jag bara en torr julgran helt utan barr.

Cesar Lee Jag förstår er inte.

Britta Jag menar, att under er perfekt välfriserade, granna och utsökt välklädda yta ser jag bara ett kallt skelett utan en själ.

Cesar Lee Ni behagar skämta, madame.

Britta Tyvärr gör jag inte det. All skrytsamhet är alltid tom, Cesar Lee, och hela ni är bara skrytsamhet.

Cesar Lee Det låter som om ni ville göra slut.

Britta Det har aldrig varit något mellan oss.

Cesar Lee Jag har oavbrutet försökt. Har ni inte märkt det?

Britta Ni har bara skjutit med tomma skott hela tiden som dessutom ofelbart hela tiden har missat.

Cesar Lee Ni har aldrig låtit mig komma så långt som till att genomborra er.

Britta Vet hut, Cesar Lee!

Cesar Lee Vad betyder det?

Britta Att ni ska dra åt helvete!

Cesar Lee Madame, jag beklagar er oresonlighet inför en ärlig gentlemans uppriktiga kärlek till er och ber att få avlägsna mig ur ert liv och trots allt rekommendera mig. Ni är för elak för att någonsin kunna bli gift.

Britta Ni pratar som en gammal kärring!

Cesar Lee Vi talar inte längre samma språk. *Adieu, madame!* (går artigt men iskallt)

Britta (kastar en vas som går sönder efter honom mot dörren efter att han stängt den)

Tråkmåns! Var i helvete är du, Linus? Vad menar du egentligen?

(Det bultar på dörren.)

polis (utanför) Öppna i lagens namn! (*Britta skyndar sig och öppnar genast.*)

Britta Har ni fått veta något? (*Tre poliser kommer in och ser sig omkring.*)

polis 1 Det är just därför vi kommer. Madame, vet ni något om er, hm, kusins bakgrund?

Britta Det är inget svar på min fråga.

polis 1 Er vän och beskyddare, som är mycket mån om er säkerhet, har bett oss vidta vissa undersökningar angående er så kallade kusins bakgrund. Vi har nått några förbluffande resultat, som tyder på att han i själva verket är en bedragare som gömt sig bakom er kusin Linus Treffenbergs identitet, som påstås ha avlidit i Rostov för fem år sedan. Det är till och med möjligt att han bidragit till er kusin Linus

Treffenbergs död för att kunna överta hans identitet och tillgångar. Vad har ni att säga till detta? Är ni hans medbrottsling? Skyddar ni honom?

Britta (har svårt för att hålla sig för skratt) Hur har ni fått veta allt detta? Är det Cesar Lee som hjälpt er med undersökningarna?

polis 2 Han har varit oss synnerligen behjälplig och själv deltagit med iver.

Britta Jag kunde just tänka mig det. Men ni har inte besvarat min fråga. Var är han?

polis 1 Vet ni inte det?

Britta Hur skulle jag veta det?

polis 1 Han har påträffats i ert hemland Sverige i Mariefred under sagda antagna identitet Linus Treffenberg. Och vad mera är: han har helt bytt utseende.

Britta Hur ser han ut nu?

polis 2 Han lär vara blond och renrakad och har lagt av sig glasögonen.

Britta En sista fråga: misstänks han för något brott?

polis 1 Ja, madame. Han misstänks för att ha bidragit till den verkliga Linus Treffenbergs död.

Britta Då har jag en glad nyhet åt er, mina herrar. Den verkliga Linus Treffenberg dog aldrig.

polis 1 Det gläder oss att höra. Har ni bevis för att han lever? Står ni i kontakt med honom?

Britta Det var bara därför jag kom till Paris, för att genom hans agent John Buttercup hjälpa återfinna honom.

polis 1 Min fråga kvarstår: har ni bevis för att han lever? Vi skulle gärna vilja tillfredsställa monsieur Cesar Lee på denna punkt, så att han inte besvärar oss och kör med oss längre.

Britta Har ni bevis för att han är död?

polis 1 (poliserna ser brytt på varandra) Nej, madame.

Britta Då så, mina herrar. Fallet är avslutat. Jag skall omedelbart sätta mig i kontakt med den levande Linus Treffenberg, men för att kunna göra det måste jag resa utomlands. Jag reser i morgon. Tack, mina herrar. Låt monsieur Cesar Lee veta att både Linus Treffenberg och John Buttercup lever, och att jag ämnar behålla min förbindelse med dem båda men icke med monsieur Cesar Lee.

polis 1 (hövligt) Tack, madame. Ursäkta att vi besvärade. *(Poliserna avtågar under återvunnen ordning och självförtroende och med stor artighet.)*

Britta (när de är borta) Äntligen, Linus, har du kommit tillbaka!

Scen 2. Mariefred. Ett strandkafé med Gripsholms slott i bakgrunden.

Linus Tack för att du kom tillbaka, Britta.

Britta Det var du som kom tillbaka. Varför i all världen underrättade du mig inte om vart du tog vägen?

Linus Jag trodde jag hade förlorat dig. Jag ville inte störa din lycka med Cesar Lee.

Britta Den fjanten! Den bluffen! Den parasiten! Den högfärdige egenkäre självgoda förfalskade gentlemannen! Allt om honom handlade bara om ägande. Han hade ingenting personligt att ge och hade därför ett sjukligt ha-begär. Han ville äga och kontrollera allt han aldrig kunde förstå sig på. Han var hagalen.

Linus Det såg Ernest Hemingway från början. Han var den enda som vågade sig på honom. Alla andra avskräcktes av hans perfekta gentlemannaattityd. Det var väl den som ordnade allting för honom.

Britta Och som alla föll för inklusive jag. Nå, hur är det med John Buttercup? Har du helt lyckats sopa bort honom?

Linus Han är alltid med oss, Britta. Det var han som förde oss samman igen.

Britta Fanns han någonsin i verkligheten?

Linus Om han gjorde.

Britta Men du har helt och hållet släppt honom nu och blivit dig själv igen.

Linus Jag kan aldrig slippa honom. Sannolikt räddade han mitt liv. Han gav mig definitivt ett nytt så att jag kunde överleva alls.

Britta Var är han nu?

Linus Nej, men herr professor! Så roligt att ni kom förbi! Och precis i rätta ögonblicket!

Professorn Jag måste medge att jag trivs i mitt nya hemland, och det är bara tack vare er jag är här. Man har till och med börjat diskutera mig för eventuell anställning vid Karolinska Sjukhuset. Jag var trots allt Rysslands första professor i bakteriologi.

Britta Vi pratade just om gamla tider, professorn. Vad hände egentligen med John Buttercup?

Professorn Ni går då tveklöst rakt på sak. Tyvärr kan jag inte besvara er fråga.

Britta Varför?

Professorn Jag har tystnadsplikt.

Britta Alltså vet ni något.

Professorn (samlar sig) Mina vänner, jag har inte bara en läkares tystnadsplikt men är dessutom svuren till tystnadsplikt av en patient. Emellertid tror jag inte han har någonting emot att jag avslöjar den hemligheten nu när allting har slutat så lyckligt.

Linus Ta det från början, om ni orkar, professorn. Vad hände efter skändningen av sjukhuset?

Professorn Alla ryska patienter mördades utan urskiljning bara för att de lytt under Denikin och försvarat honom. Min hustru skändades ihjäl bara för att hon var vacker. Själv låg jag medvetlös. De enda som lämnades utanför var en handfull utländska patienter, ni båda, några araber och turkar och några centralasiater. När jag vaknade till tog jag mig samman under övermänsklig ansträngning för att summera skadorna och rädda vad som ännu kunde räddas. Sjukhuset kunde inte längre användas som sjukhus. Min hustru var död jämte 38 ryska soldatvrak, av vilka många redan varit döende. Några utländska patienter kunde även räddas. Däribland var Linus Treffenberg och John Buttercup, båda svenska medborgare.

Linus Jag visste det! Han överlevde!

Professorn Ja, han överlevde. Han trodde aldrig han skulle göra det, men när han insåg att han skulle klara sig fick han mig att svära på att aldrig låta er veta om saken.

Linus Men varför?

Professorn Han visste att jag visste om era identitetsbyten, och han ville låta er behålla sin identitet för att ni bättre skulle klara er. Han hade redan tidigare fått mig att lova hjälpa honom med en falsk dödsattest. Vad gör man inte för en döende patient?

Linus Var är han nu?

Professorn Troligen i Bukhara eller någon annan centralasiatisk metropol.

Linus Nej, jag vet var han är. Han är tillbaka hemma i Babylon, varifrån han kom och vad han levde för. Han var göteborgare men hörde hemma i Babylon, i det stora internationella stimmet av oavlåtlig rörelse som ständigt multiplicerar sig själv. Cesar Lee var också affärsman men parasit, medan John Buttercup gick in för affärer för att bidra till dem och deras ständiga vidareutveckling. Han var kreativ, medan Cesar Lee bara ville ha. När John inte kom längre i en riktning sadlade han om, bytte identitet och inledde en annan. Sannolikt levde han inte under mitt namn särskilt länge. Det var ju ändå dödförklarat officiellt. Han lever säkert väl och är lycklig i ett annat liv under ett annat namn i en annan världsdal. Han kunde aldrig stanna. När ryska revolutionen försökte stoppa honom hoppade han av den och startade ett annat liv. Han kanske hör av sig igen en vacker dag.

Britta Men vi är hemma från Babylon, Linus. Tack än en gång för att du kom tillbaka.

Professorn Men Babylon finns alltid kvar där ute och lockar med sin ständigt skenande ödeskarusell. Då och då kastas några levande vrak ut därifrån som har sällsamma historier att berätta om hur det går till i ödets osannolika karusell, och sådana historier är alltid värda att ta vara på för deras kunskap och erfarenhet. John Buttercup hörde uppenbarligen hemma där.

Linus Så ni visste om vårt personbyte från början, professorn?

Professorn Naturligtvis. Jag tyckte det var en originell idé och var nyfiken på vad den skulle leda till. För min egen del ledde det till att jag nu får ett nytt liv i Sverige.

Britta Och för vår del ledde det till att vår hemliga förlovning nu kan fortsätta obehindrat för alltid.

Linus Ja, Britta, låt oss alltid förbli förlovade. Det finns ingen lag mot att kusiner får vara förlovade.

Britta Jag är med, Linus, hela vägen som alltid.

Linus Njut av vårt svenska sommarparadis, professorn. Jag är glad att ni fick dela det med oss.

Professorn Nöjet är helt på min sida.

(De dricker förtroligt kaffe tillsammans.)

Slut.

Efterskrift.

Sigfrid Siwertzs roman kom ut 1923 och ledde till Alf Sjöbergs filmatisering 1941, som Sigfrid Siwertz själv fick hjälpa honom med manuset till. Filmen blev därför tämligen bokstavstrogen. Professorn har dock givits en större roll (makalöst gestaltad av Anders Henrikson), och dramat har utökats med deckarinslag – i romanen är Cesar Lee bara en ordentlig gentleman. Filmens öppningsscener hör till det mest virtuosa Alf Sjöberg har gjort, som han förflyttat från Ryssland till Kina, och filmens handling går ända fram till andra världskriget. Redan när jag som barn såg filmen för första gången frapperades jag av dess märkliga intrig, efter att ha sett den andra gången i trettioårsåldern köpte och läste jag boken, och när jag i år fick se filmen för tredje gången kunde jag inte avhålla mig från en dramatisering. Beträffande professorns hustrus öde har jag hållit mig till Alf Sjöbergs version, som är en helt annan än Sigfrid Siwertzs. Nattklubssteppdansören, som finns både i romanen och i filmen, har jag ersatt med Ernest Hemingway som mera lämplig för teatern. Med Hemingway kunde jag heller inte låta bli att införa Erich Maria Remarque som pendang. I övrigt har jag förblivit både Sigfrid Siwertz och Alf Sjöberg tämligen trogen.

Dharamsala, 1 november 2008.